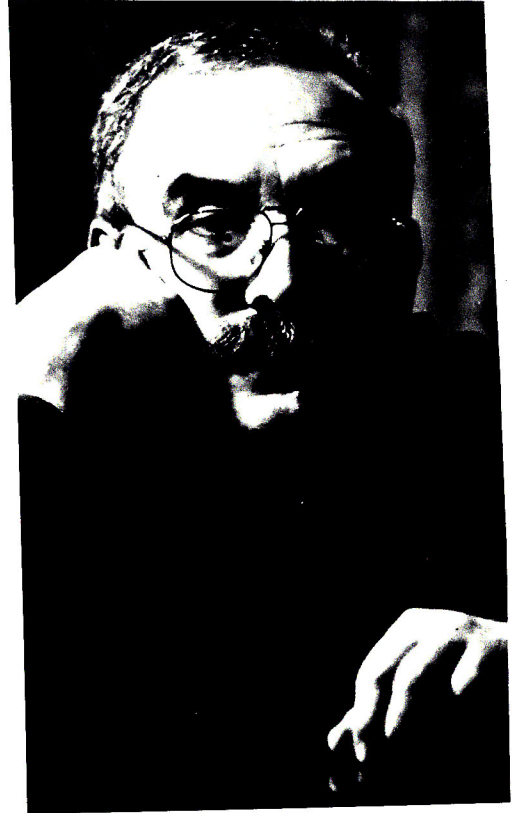

BƏSTƏKARIN MÜBARİZƏSİ

Vətənin taleyi hər bir vətəndaşın yaşayışına, həyatına təsir edir. Ölkə dardadırsa, heç bir azad, rahat güzərandan söhbət gedə bilməz. XX əsrin 90-cı illəri bütöv Azərbaycan xalqı üçün çətin, keşməkeşli zaman olub. Ardıcıl itkilər hər kəsin qəlbində dərin yaralar buraxıb. Hər kəs ən azı öz yaddaşında, düşüncəsində mübarizəsinə davam edib. Və əlbəttə ki, ən böyük missiya sənətin üzərinə düşüb. 30 il boyunca məhz musiqinin, sözün mübarizəsi yeni gələn nəsillərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə almasına və sonucda yüksək döyüş əzmi ilə müharibədə iştirakına faydalı olub.

8 may bu mübarizədə öz payı olan, sənətimizin, musiqimizin inkişafına töhfələr verən Calal Abbasovun 65 yaşı tamam oldu. Şuşanın işğalından sonra doğum gününü qeyd etməyən sənətkar bu dəfəki yubileyini xüsusi sevinc, səadət içində qarşılayır. Bakı şəhərində görkəmli bəstəkar və musiqi xadimi Əşrəf Abbasovun ailəsində dünyaya göz açan Calal Abbasov əslən şuşalıdır. Yəqin məhz buna görə bir çox əsərlərindən nisgil duyulur. O, 1975-ci ildə Bülbül adına Orta ixtisas musiqi məktəbini, 1980-ci ildə - Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının Bəstəkarlıq fakültəsini, dahi Qara Qarayevin sinfini bitirib. 1984-cü ildə - bəstəkarlıq kafedrası nəzdində assistent-stajorluq kursunda (rəhbəri - Fərəc Qarayev) təhsil alıb. 1981-ci ildən SSRİ və Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvüdür.

Calal Abbasov qeyri-adi əsərləri ilə musiqi sənətimizi zənginləşdirməklə bərabər, həm də pedaqoq kimi yeni gələn nəsillərin sənətə yiyələnməsi-

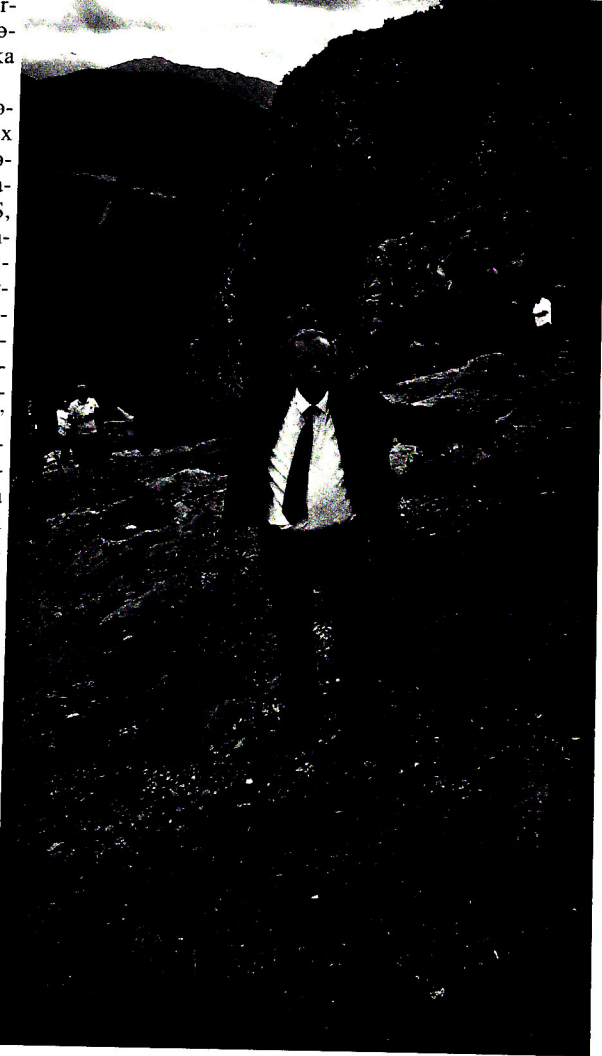

nə xidmət edir. O, Azərbaycan Milli Konservatoriyasında "Bəstəkarlıq" sinfini aparır. Tələbələrini sırasında beynəlxalq və respublika müsabiqələri laureatları var.

Sevilən sənətkar müxtəlif janrlarda bəstələnmiş və geniş kütlə arasında tanınmış bir çox musiqi əsərlərinin müəllifidir. Onun musiqi sənətimizin ölkə hüdudlarından kənarında təbliğatında xüsusi xidmətləri vardır. Əsərləri ABŞ, Almaniya, Fransa, İtaliya, Avstriya, Norveç, İndoneziya, Cənubi Koreya, Türkiyə, Özbəkistan, Rusiya, Gürcüstan, Ukrayna və s. ölkələrdə ifa olunub, rəğbət qazanıblar. Onun əsərlərinə müxtəlif nüfuzlu orkestrlər maraqla göstərilib, ifa ediblər. Belə ki, Calal Abbasovun əsərləri "Quator Gaudi" (Fransa), "Seattle Chamber Players" (ABŞ), "Oslo Kammerakademi" (Norveç), "Студия Новой Музыки" və "Ансамбль Марка Пекарского" (Rusiya), "Ensemble Reconsil Wien" (Avstriya), Ukrayna Dövlət Simfonik orkestri, eləcə də Azərbaycan musiqi kollektivləri və solistləri tərəfindən ifa olunub. Həmçinin, əsərləri "Music Fabric" (Fransa), "Sovetskiy Kompozitor" (Rusiya), "İşıq" və b. nəşriyyatlar tərəfindən nəşr edilib.

Bəstəkarın fəaliyyətinə nəzər saldıqda diqqət çəkən vacib məqam odur ki, o, daim axtarırdı. Bir tərəfdən müxtəlif janrlarda əsərlər yazır, digər tərəfdən pedaqoq kimi gənclərin inkişafı üçün çalışır. Bütün bunlardan əlavə, o, Azərbaycan xalq musiqisinin toplanma və təhlili prosesində fəaliyyət göstərir, Naxçıvan, Qarabağ, Gəncə zonalarına folklor-etnoqrafik ekspedisiyaların iştirakçısıdır. Elmi məqalələrin və mətbuatda çıxışların müəllifidir.

Qısa bioqrafik göstəriciləri gözəndən keçirdikdə bir anlıq düşünürsən ki, bütün bunlar ayrıca institutların, tədqiqat mərkəzlərinin işidir. Amma müxtəlif işləri bir nəfər öz üzərinə gö-

türürsə, bu, heç şübhəsiz, vətənpərvərlik duyğusunun təzahürüdür. Hər bir sənətkar üçün xalqın sevgisi ən böyük mükafatdır. Calal Abbasov sənətində göstərdiyi fədakarlıqlara görə müxtəlif mükafatlara da layiq görülüb. Azərbaycan Respublikasının Əməkdar İncəsənət Xadimi (2007), "Milli qəhrəman Albert Aqarunov" ordeni (2020), BMT mükafatı Laureatı (1998), Azərbaycan Gənclər İttifaqı mükafatı Laureatı (1990), Xalq mahnılarının xor aranjimanı Respublika müsabiqəsi Laureatı (1982), S.Yeseninin 100 illiyinə həsr olunmuş Respublika müsabiqəsi Laureatı (1995), Vətənpərvərlik mahnılarının Respublika müsabiqəsi Laureatı (2000), "Yüksək səviyyəli şagird hazırladığına görə" Bakı şəhər Mədəniyyət şöbəsinin Fəxri Fərmanı (2000) və s. bəstəkara olan sevginin, diqqətin göstəricisidir.

Calal Abbasov təkcə yaradıcılığı yox, həm də ictimai fəaliyyəti ilə diqqəti cəlb edir. Bu mənada Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi kimi gördüyü işlər, musiqi mühitində tutduğu yer təqdirəlayiqdir.

Bu il bəstəkarın "Qarabağ trilogiyası" Dövlət mükafatına təqdim olunub. Bu əsər üç hissədən ibarətdir. I hissəni "Səni bir daha görə bilsəydim..." adlı simfoniya (1998/2018) təşkil edir. Simfoniya Şuşa şəhərinə və əslən şuşalı olan atası Əşrəf Abbasovun xatirəsinə həsr olunub. Əsərdə işğal altında qalmış "Qarabağ incisi"nin ağrılı-acılı günləri, lakin eyni zamanda, xalqımızın tezliklə qələbə çalmasına, Şuşanın və bütövlüklə Qarabağın azad olunmasına sarsılmaz ümid ifadə olunub. Simfoniya Vyana, Moskva və dəfələrlə Bakı şəhərlərində müxtəlif orkestr və dirijorlar tərəfindən müvəffəqiyyətlə ifa olunub. 2018-ci ildə müəllif partituranı yenidən əsaslı şəkildə işləyib.

II hissə "In memoriam..." rekviyemi (2019) Şuşa şəhərinin müdafiəsində qəhrəmancasına həlak olmuş tankçı Albert Aqarunova, Qarabağ müharibəsinin şəhidlərinə ithaf edilib. Bu əsər Azərbaycan bəstəkarlarının X qurultayında ilk dəfə səslənib.

III hissə "Şanlı Azərbaycan" odası, Ali Baş Ko-

mandan cənab Prezident İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi altında, cəsur əsgər və zabitlərin şücaəti nəticəsində qazanılmış möhtəşəm qələbəni parlaq çarlarla əks etdirir. Əsər 2021-ci ilin 2 noyabr tarixində Qələbəyə həsr olunmuş "Qarabağ Azərbaycandır!" konsertində Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestri (dirijor Fəxrəddin Kerimov) və Azərbaycan Milli Konservatoriyasının birləşmiş xoru (rəhbəri Leyla Zalıyeva) tərəfindən ilk dəfə dinləyicilərə təqdim edilib.

Bu trilogiyayı dinlədikdə göz önünə bütöv bir insan ömrü gəlir. Geniş bir çəmənləkdə ilk addımlarını atan körpənin ayağı altında qalan yumşaq otlar, ətrafı bürümüş xoş qoxu, təbiətin gözəlliyi və insan xoşbəxtliyi, yeni həyatın başlanğıcı və gələcəyə sonsuz ümid ilk notlardan dinləyicinin xəyalında kino kimi canlanır. Amma nə yazıq ki, həyatda da, sənətdə də əbədi sevinc, səadət mümkünsüzdür. Elə Calal Abbasov musiqisi də bu qaçılmaz reallığı, zamanın sınaqlarını ifadə edir. Vətənin başının üstünü alan qara buludlar, həsrət, gözlənti bu əsərin əsas mövzuna çevrilir. Amma eyni zamanda sonsuz inam, Şuşanı bir daha görmək ümidi də trilogiyanın birinci hissəsindən "eşidilir". Xoşbəxtlikdən tarix də sənətin ifadə etdiyi bu sarsılmaz inamı təsdiqlədi. Bəstəkar Şuşanı bir daha görə bildi və Cıdır düzündə bütün vətəni bağrına basırmış kimi qollarını geniş açdı.

Musiqini sözə çevirmək əlbəttə, sadə deyil. Fərqli ovqatlarda müxtəlif təəssürat yarada bilər eyni əsər. Bu mənada "Qarabağ trilogiyası" ideya və çarlar zənginliyi ilə seçilir.

Bəstəkarın yubileyinə həsr etdiyimiz bu məqalədə onun keçdiyi ömür və yaradıcılıq yoluna qıscaca nəzər saldıq və anladıq ki, yeni gələn nəsillərin ondan öyrənə biləcəyi bir çox məsələlər var. "Qobustan" dərgisinin oxucuları və kollektivi adından əziz Calal Abbasovu yubileyi münasibətiylə təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı, yeni yaradıcılıq uğurları diləyirik.

Əlli il öncə, “Qobustan” dərgisinin elə ilk nömrələrində “Qurama” başlığı altında rəngarəng səhifələr yayımlanırdı. O zaman da ağ-qara çıxan dərginin “Qurama”sı sadəcə mövzu baxımından al-əlvan idi. Müxtəlif mövzularda maraqlı məlumatlar və daha çox məzəli sənət xəbərləri bir layihədə birləşib elə gerçək qurama təsiri bağışlayırdı. Toplunun müəllifləri layihəyə kiçik bir giriş sözü də yazmışdılar: “Balaca-balaca parçalar... Rəngbərəng parçalar... Kiçik, əlvan parçaların yaratdığı ürəkəçən, şux ahəng... Tovuz quşu kimi, nənə qurşağı kimi, rəngdən-rəngə çalan qurama yorğan. Təkcə məişət əşyası yox, zövq, sənət, gözəllik örnəyi. Rəng, biçim, ahəng duyumunu ifadə edən xalq yaradıcılığı. Qurama yorğan hansı Azərbaycan evinə, hansı azəri ailəsinə tanış deyil ki?! Bu qədim sözü, bu gözəl sözü alabəzək səhifəmizə başlıq seçmişik. Qurama qarşınızdadır...” Biz də sələflərimizin bu maraqlı ənənəsini davamı kimi kiçik “Qurama”mızı oxucularımıza təqdim edirik...

Bu dəfəki Quramamızda isə yay əhval-ruhiyyəsində kiçik, amma imisti faktları oxucularımıza təqdim edirik.

✦ Yayın praktiki olmadığı yer Arktikadır. Ancaq burada, eləcə də Antarktidada Günəşin 6 aya qədər üfün arxasında gizlənmədiyi bir qütb günü var.

✦ Ən isti yay temperaturu Kaliforniyada Ölüm Vadisi adlanan səhra bölgəsində qeydə alınır. Orada hərərət bəzən 57 dərəcədən yuxarı dəyərlərə çatır.

✦ İyun ayı qədim Roma ilahəsi Junonun adını daşıyır.

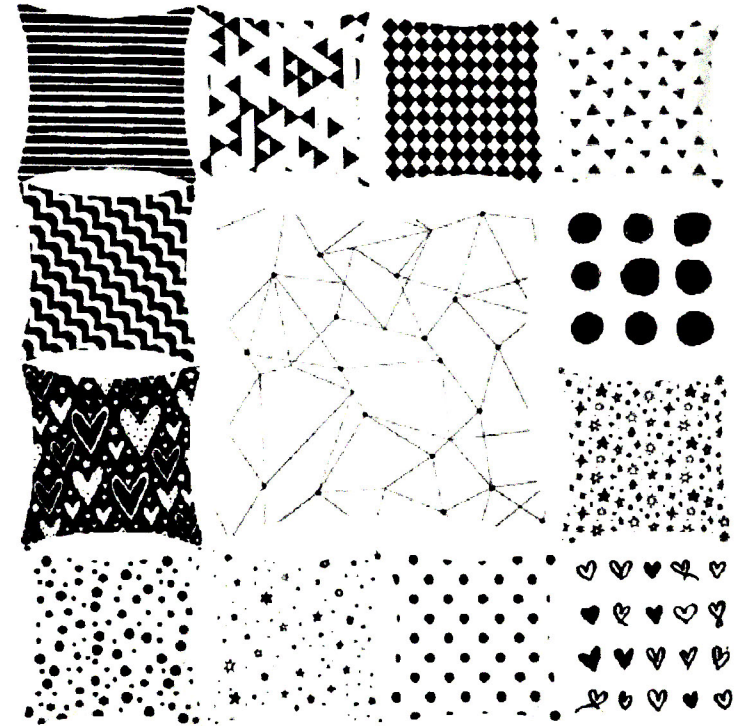
✦ Dondurma sənaye miqyasında 19-cu əsrdə istehsal olunmağa başladı. 20-ci əsrin ikinci yarısında onun populyarlığı əhəmiyyətli dərəcədə artdı. 1945-ci ildə dünyada ilk dondurma salonu ABŞ-da açılıb. SSRİ-də ilk dondurma fabriki yalnız 1932-ci ildə açıldı, əfsanəvi sovet dondurması 1935-ci ildə istehsal olunmağa başladı.

✦ Dünya əhalisinin 80 faizi dəniz və ya okean sahillərindən yüz kilometrədən çox olmayan məsafədə yaşayır.

✦ Yay aylarında Eyfel qülləsi dəmirin günəş şüaları altında genişlənməsi səbəbindən ölçüsünü 6 düymədən çox artırır. Bu, 15 sm-dən bir qədər çoxdu.

✦ Post-impresionist fransız rəssamı Pol Qogen yaradıcılığının müəyyən dövründən sonra Afrika və Asiya incəsənətinə meyl salır, xüsusilə də yapon folklor, mədəniyyətinin təsirinə düşür. Bir müddət Taitidə yaşayır. Burada o, “Dəniz Kənarında”, “Ave Mariya” rəsmlərini çəkir. Qogenin Taiti rəsmləri ada və qızmar günəşli ab-havanı bütün çalarları ilə çatdırır.

✦ Musiqidə fəsillər rəng və səs baxımından müxtəlif ifadə olunur. İtalyan bəstəkəri A. Vivaldinin “İlin

fəsilləri” silsiləsi bu mənada çox maraqlıdır. P.İ.Çaykovskinin fortepiano üçün əsəri, A.Piatsollanın fəsillər tanqosu, C.Haydnın möhtəşəm oratoriyası fərqli fəsillərin ovqatını dinləyiciyə ötürür. Belə çıxır ki, hava təkcə insan əhval-ruhiyyəsinə təsir etmir, həm də sənətə mövzu verir.

✦ Miraj səhrada tez-tez baş verir. Su anbarının güzgü kimi səthi uzaqdan görünür, amma əslində qumdan başqa bir şey yoxdur. Bu, fərqli hava təbəqələrinin işığın qeyri-bərabər şəkildə əks olunmasından yaranan optik illüziyasıdır.

✦ Yapon qadınlarının gənlik sirri günəş şüaları əleyhinə kremlər imiş. Sən demə, insan orqanizminə D vitamini bəxş edən günəş şüaları vaxtından əvvəl qocaldırmış...

✦ Braziliyada şəffaf suyu olan laqunaların səxavətlə girdiyi çox qeyri-adi bir Lencois Maranhensis səhrası var. Kəhrəba qum təpələri və firuzəyi suların birləşməsi ilə qeyri-adi bir mənzərə yaranıb.

Hazırladı: Zülfiyyə Qəniyeva